

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 12.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2010. május 12. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az érettségi feladatsor két részből áll.

- Az I. rész a mindenki által megoldandó feladatokat tartalmazza a társadalom- és jelenismeret témaköréből.
- A II. rész két feladatsort tartalmaz:

- A. gazdasági ismeretek,
- B. pszichológiai ismeretek.

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Az alábbiakban az iskolai erőszakról olvashat. Elemezze a leírtakat 10–15 sorban!

A verseny teszi agresszívvá a gyerekeket, minél élesebb a versengés egy általános vagy középiskolai osztályban, annál inkább erőszakosabbak lesznek a gyerekek egymással és a felnőttekkel – nyilatkozta Eliot Aronson. Aronson szerint mindez azért következik be, mert a fiatalok versengés közben a gyengék ellen fordulnak, köztük a tanárok is könnyen áldozatokká válhatnak.

A világhírű szociálpszichológus szerint az orvosolhatja a helyzetet, ha az osztályokon belül együttműködésre készítetik a fiatalokat, ha tanulócsoportokban készülnek fel a tananyagból. Az együttműködés nemcsak az iskolában, hanem a társadalomban is képes az agresszió csökkentésére.

(Forrás: http://www.fn.hu/tudomany/20091003/versenges_miatt_no/)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. A következő feladat a drogfogyasztás káros hatásaival foglalkozik. Fejtse ki véleményét – a megadott forrás felhasználásával – arról, mi támasztja alá a következő megállapítást: „Az elmúlt évtizedben Magyarország tranzitországból egyértelműen célországgá vált.”

A hivatalos statisztikák szerint hetente hal meg egy ember kábítószer-fogyasztás miatt Magyarországon. Jelenleg a teljes drogpaletta elérhető hazánkban. Az alkalmi és a rendszeres droghasználók számát csak megbecsülni lehet.

Felmérések szerint a magyar fiatalok 20-30%-a próbálja ki a drogokat felnőtté válása előtt, ám kevésbé optimista felmérések szerint ez az arány akár 50-70% is lehet. A statisztikai számok nem mondanak sokat, hiszen egy kalap alá veszik a marihuánát, a kemény drogokat és a zacskózó szipusokat is.

A gyermekek, illetve a fiatalkorúak aránya megdöbbentő növekedést mutat a drogok miatt gyógyintézetbe kerülők között: számuk 1995 és 1999 között több mint a kétszeresére növekedett. Amellett, hogy minden korcsoportban egyértelmű számbeli növekedést tapasztalhatunk, a legtöbb kábítószer-fogyasztó még mindig a 20–24 évesek között található. 2000-ben összesen 280 haláleset történt drog következtében. Területi eloszlását tekintve a kábítószer-fogyasztás közel fele Budapestre összpontosul, a fővárostól távolodva csökken a rendszeres droghasználó betegek száma.

A drogtörvény 1999-es szigorítása nem vezetett eredményre, a megszorított eljárások zöme az elosztóhálózat legalsó rétegéhez tartozók és az alkalmi fogyasztók ellen indul, a kereskedelem felsőbb szintjeit nem sikerült elérni.

(Forrás: <http://www.sulinet.hu/tart/fcikk/Kief/0/13639/1>)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

5. Az alábbiakban fogalmak meghatározásait olvashatja. Írja a megfelelő fogalmakat a kipontozott vonalra!

- a)..... az állami berendezkedésnek az a formája, ahol az államfőt és az államhatalom legfelsőbb szervét meghatározott időre választják.
- b)..... olyan fejlődési pálya, amely a jelen szükségleteit úgy elégíti ki, hogy nem teszi lehetetlenné a jövő nemzedékei számára sem saját szükségleteik fedezését.
- c)..... az ENSZ legfőbb bírói szerve, Hágában működik. Kizárólag államok közti vitás ügyekben hozhat döntést, magánszemélyek ügyeiben nem járhat el.

3 pont	
---------------	--

6. Az alábbi meghatározások közül válassza ki és írja a helyes meghatározás betűjelét a vonalra!

Kvóta

Protekciónizmus

- _____
- A. Különvélemény
- B. Adósságlevélnek megfelelő értékpapír
- C. Behozható árucikk mennyiségének korlátozása
- D. Leadott szavazat
- E. Valaminek a lényege

- _____
- A. Hazai gazdaság érdekében hozott importkorlátozás
- B. Áldozat- és tanúvédelem
- C. Jegyzőkönyvbevétel
- D. Társadalmilag elítélhető viselkedési mód
- E. Védnökség alatt álló terület

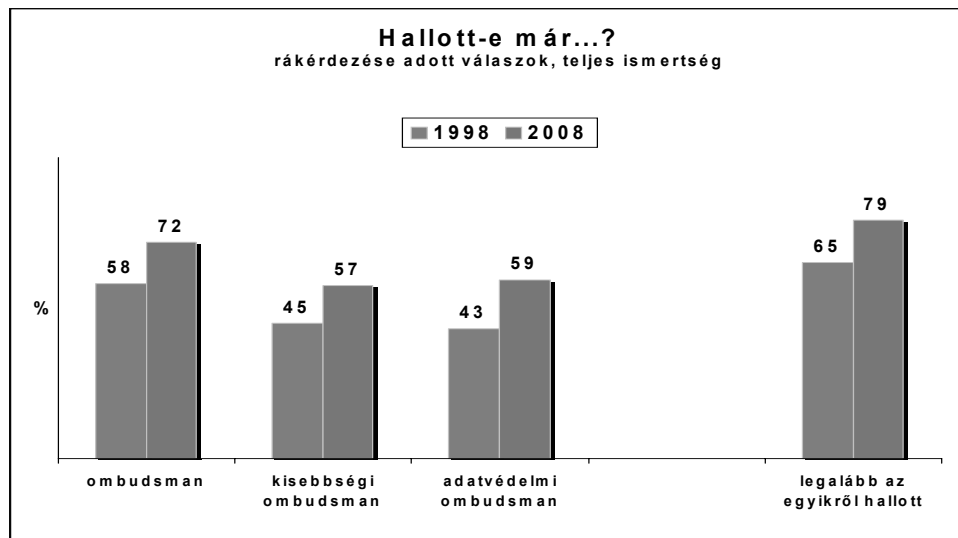
2 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. A feladat az ombudsmanok működésével kapcsolatos. Válaszoljon a kérdésekre saját tudása és az alábbi szöveg és diagram alapján!

Az ombudsmanok mintegy kétszáz éves, svéd gyökerű intézménye az 1960-as évektől kezdve robbanásszerűen terjedt el a világon: a '90-es évek közepére már nyolcvannál is több ország államszervezeti rendszerében megtaláljuk. A jogintézmény térhódítása nem torpant meg, mind több országban hozzák létre a parlamenti biztosi intézményt különböző elnevezések alatt: ombudsman, a nép védőügyvédje, állampolgári jogok ügyvivője stb. Számos országban az általános felhatalmazású biztoson kívül egy vagy több szakombudsman is működik: így például büntetés-végrehajtási, környezetvédelmi, katonai, kisebbségi biztos.

A Szonda Ipsos kutatási jelentése:

(Forrás: Országgyűlési Biztos Hivatala honlapja, <http://www.obh.hu/>)

a) Magyarországon jelenleg négyféle ombudsmani feladatkörben négy biztos van, így

-
-
-
-

b) Említsen legalább két olyan esetet, amellyel foglalkozott, vagy amit véleményezett, bírált valamelyik ombudsman!

.....

.....

.....

.....

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. A következő feladatban állampolgári ismereteiről adhat számot.
a) Magyarázza meg a megadott fogalmakat!

- **Emberi jogok**

.....

.....

- **Személyi szabadsághoz fűződő jog**

.....

.....

b) Érveljen a kollektív szabadságjogok fontossága mellett!

(Négy jó állítással éri el a maximális pontszámot.)

.....

.....

.....

.....

6 pont	
---------------	--

9. Az alábbi szövegrészletben az utóbbi években, főként a válság hatására, társadalmunkban egyre jelentősebb problémáról, a szegénységről olvashat.

A szegénység nem azért baj, mert mások gazdagok, s igazságtalanság, hogy némelyek – és csak némelyek – szegények, nem pedig mindenki. – Bár persze igazságtalanság.

A szegénység nem azért baj, mert annak a társadalomnak a vezető szószólói, amely a szegényeket szegényekké teszi, azt mondják, hogy a szegények azért szegények, mert lusták, hanyagok, tehetetlenek. – Bár ez sértő ostobaság.

A szegénység nem azért baj, mert rettenetesen nehéz kikerülnie belőle valakinek, aki belészületett, még akkor is, ha szerencsés, ügyes, szorgalmas és természetfölöttien türelmes.

A szegénység azért olyan szörnyű, mert az élet fizikai oldalára kell így koncentrálni, arra, hogy fázunk, éhesek vagyunk, nincs módunk pihenni, nem lehetünk soha egyedül, nem juthat nekünk vonzó partner, szelíd szó, szellem, humor, szépség, változatosság, az öröm ezer fajtája. Hajléktalanok és koldusok, segédmunkások és éjjeliőrök többet beszélnek pénzről, árákról és áruminóségről, mint gyárigazgatók és bankelnökök. A szegény embernek nincs módja fölülelmelkedni az érdekviszonyokon, az evésen, a fűtésen, a világításon, a tető- és padlószigetelésen.

(Forrás: Tamás Gáspár Miklós, filozófus)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Értelmezze és fejtse ki véleményét a szerző megállapításairól! Melyekkel ért egyet és melyekkel nem?

.....

.....

.....

.....

.....

2 pont	
---------------	--

10. Napjaink egyik súlyos problémája a demográfiai csökkenés. Ezzel kapcsolatos kérdéseket vet fel a feladat.

Nálunk is jellemző, hogy a karrier miatt később vállalnak gyermeket a nők, azonban a munkaerő-piaci helyzet csak egy a befolyásoló tényezők közül. [...] A házasságokat vizsgáló magyar kutatás szerint a magasabb iskolai végzettség összességében nálunk is kisebb gyermekszámmal jár együtt. És bár az alacsony iskolai végzettségűek körében születik a legtöbb kisbaba, a magas iskolai végzettségűek között is létezik olyan csoport, akik körében a három vagy több gyermek vállalása jellemző – hiszen ez a döntés bizonyos társadalmi csoportokban meghatározott értékválasztást tükröz.

(Forrás: Munk Veronika: A magyar nők gyermekvállalási szokásai)

Említsen 3 olyan társadalmi problémát, amelyeket a túl korai, illetve a késői gyermekvállalás okozhat!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Ismételten felhívjuk figyelmét, hogy a II. rész két feladatsorából csak az egyiket kell megoldania!

A. Gazdasági ismeretek

1. Egészítse ki az alábbi fogalmakat, állításokat a kipontozott helyeken a hiányzó szavakkal!

- a) A(z) a termékek előállítási (beszerzési) ár alatti értékesítését jelenti.
- b) A magyar jegybanki alapkamat az európai uniós országok jegybanki alapkamatának átlagához képest
- c) Az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek a(z)..... elemei.
- d) A gazdasági társaságok közül a(z) tulajdonosainak felelőssége korlátlan.

4 pont	
---------------	--

2. Döntse el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Húzza alá a megfelelőt!

- a) A szubvenció gátolja a nemzetközi kereskedelem szabadságát.
Igaz – Hamis
- b) Az egy vállalat részvényeiből vásárló személy az adott cég hitelezője lesz.
Igaz – Hamis
- c) A piac szegmentálása a termékek csoportokba sorolását jelenti.
Igaz – Hamis
- d) Egy vállalatnak kötvényei eladásából mindig bevétele keletkezik.
Igaz – Hamis
- e) A piac az eladók és a vevők találkozásának színtere.
Igaz – Hamis
- f) A GDP egy ország gazdaságának amortizációval csökkentett (nettó) mutatója.
Igaz – Hamis
- g) Recessziós időszakokban a megtakarítások csökkennek.
Igaz – Hamis
- h) A regisztrált munkanélküliek az aktív népesség részét képezik.
Igaz – Hamis

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Az alábbi feladatban állításokat olvashat. Írja a négyzetbe az igaz állítás betűjelét!

1.

- A) Növekvő infláció csökkenő kamatlábakat eredményez.
 B) A magas infláció kedvező a fix kamatozású hitelek felvevői számára.
 C) Az infláció egyenlő a pénzromlással.
 D) Minél magasabb az infláció, annál nagyobb a gazdasági növekedés.

2.

- A) A közalkalmazotti tanács szerepe ugyanaz a közalkalmazottak között, mint a szakszervezeteké a versenyszférában.
 B) A szakszervezeti tagok nem bocsáthatók el.
 C) Szakszervezetet a munkaadók beleegyezése nélkül is létre lehet hozni.
 D) Minden munkahelyen csak egy szakszervezet működhet.

2 pont

--	--

4. Az alábbi cikk részletéből kiindulva mutassa be 10-15 sorban a pályakezdő fiatalok munkavállalásának nehézségeit a mai Magyarországon!

Idén július-szeptemberben 10,3 százalékra emelkedett a munkanélküliségi ráta a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint, utoljára 1996 első negyedében mértek 10 százalék feletti értéket, akkor 10,6 százalék volt az állástalanok aránya.

A KSH adatai szerint a 15–74 éves munkanélküliek létszáma 436 ezer fő volt, 109 ezer fővel több, mint egy évvel korábban. A munkanélküliségi ráta 10,3 százalékos értéket ért el, ami az előző év azonos időszakánál 2,6 százalékponttal, az előző negyedévinél 0,7 százalékponttal magasabb. [...]

A munkanélküliek csaknem ötöde a munkaerőpiacon csak kis létszámban jelenlévő 15–24 éves korosztályból került ki. Annak ellenére, hogy ez az arány az előző év azonos időszakához képest némi, 0,6 százalékpontos csökkenést mutat, az ilyen korú fiatalok munkanélküliségi rátája az elmúlt egy évben 20,8 százalékról 27,7 százalékra emelkedett. A 25–54 évesek, azaz az úgynevezett legjobb munkavállalási korúak munkanélküliségi rátája is jelentősen nőtt, a 9,3 százalékos érték 2,4 százalékponttal magasabb, mint 2008. július-szeptemberben.

A munkanélküliek 42,3 százaléka egy éve vagy annál régebben keresett állást. A munkanélküliség átlagos időtartama 16,4 hónap, 2,4 hónappal rövidebb az egy évvel korábbinál, ami a munkanélküliségi státusba történő intenzív beáramlás következménye.

(Forrás: Magyarország, (MTI) 2009. október 29.)

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész	Maximális pontszám	Elért pontszám
1. feladat	15	
2. feladat	10	
3. feladat	7	
4. feladat	4	
5. feladat	3	
6. feladat	2	
7. feladat	3	
8. feladat	6	
9. feladat	2	
10. feladat	3	
I. rész összesen	55	
II. rész	Maximális pontszám	Elért pontszám
A. Gazdasági ismeretek		
1. feladat	4	
2. feladat	4	
3. feladat	2	
4. feladat	5	
5. feladat	5	
B. Pszichológia		
1. feladat	10	
2. feladat	5	
3. feladat	5	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: